

Chapter

3

นโยบายและกลยุทธ์ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย

Policy and Strategy of Cultural
Tourism Industry Development
in Nong Khai Province

สรिया วิริโยสุทธิกุล*
ธีระ กุลสวัสดิ์**
สฤติ อีสริยานนท์***

---

* อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาพื้นที่ และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมถึงวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว และข้อมูลด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพื่อจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคายเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีการดำเนินงานวิจัย 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 28 คน

ผลการศึกษาพบว่า เมืองหนองคายนั้นเป็นเมืองที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น สะพานมิตรภาพไทยลาว บรรยากาศริมแม่น้ำโขง อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ของจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคายถือเป็นเมืองแห่งพญานาคมีชื่อเสียงที่เมื่อเอ่ยถึงนักท่องเที่ยวจะจินตนาการว่าเป็น เมืองบังไฟพญานาค สำหรับปัญหาและอุปสรรคในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายพบว่า การที่ยังไม่มีหน่วยงานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเป็นของตนเองนั้น ซึ่งทำให้ไม่มีหน่วยงานที่ดูแลที่ชัดเจน ในด้านของทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดหนองคายมีทิศทางที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดให้มีความโดดเด่นและน่าสนใจมากขึ้น โดยทางเทศบาลเมืองหนองคายได้มีการจัดกิจกรรมถนนคนเดินจัดให้มีมุมถ่ายรูปและได้วางยุทธศาสตร์ไว้ เป็นจุดเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวและการคมนาคม จะพัฒนาหน้าเมืองเพิ่มขึ้นด้วยการทำลานพญานาคแห่งใหม่ และขยายพื้นที่ริมตลิ่งโขงเพื่อที่จะสร้างอาณาเขต จากผลการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาและส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวพัฒนาเครือข่าย

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว และพัฒนามาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: นโยบาย/ การพัฒนา/ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว/ วัฒนธรรม

Abstract

The study Policy of develop cultural tourism industry of Nong Khai province aimed to synthetic the research papers, academic papers and related articles on cultural tourism. As well as information about policies, strategies, development plans, areas legal and regulations related to tourism. Including to analyze the potential of tourism resources and information about cultural tourism marketing both current and future trends for master plan to develop cultural tourism industry of Nong Khai province. This research was Qualitative Research. Collect data by documentary researcher and Focus group with 28 person.

The result found that Nong Khai was the city that had many tourist attraction such as Thai-Lao friendship bridge, the Mekong river and Haw monument. Nong Khai was the famous city of Naga and when mentioned tourists will imagine to the city of Naga fireballs. For problems and obstacles in the field of tourism found that Nong Khai had no their department that support the tourism that made Nong Khai had no definitive care. In the direction of tourism development in Nong Khai province found that Nong Khai had the direction to the develop local attractions to have a distinctive and more attractive. Municipality of Nong Khai organize walking street activity by arranged the corner of photograph and strategic positioning

to a spot of tourism and transport links. Including to develop the city by built a new Naga courtyard and expand the Mekong riverbank in order to built a land mark. As the result of a master plan to develop cultural tourism industry of Nong Khai province. it had set five strategic of development including the development of tourism resources creatively, the Development and promotion of tourism, Network development in order to optimize the management of tourism, the development of human resources for tourism and the development of standards for tourism services.

Keywords: Policy/ Development/ Tourism industry/ Culture

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เจริญเติบโตและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวส่งผลให้การท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง (ศรัญญา วรากุลวิทย์, 2551) โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ไปสู่อุตสาหกรรมอื่นๆ รวมถึงยังเป็นการกระจายความเจริญด้านต่างๆ ไปสู่ภูมิภาค ได้แก่ การสร้างระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น และหากพิจารณาถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นจะประกอบไปด้วย 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวโดยตรง และกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวโดยอ้อม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ทั้งนี้ประเทศไทยก็สมควรที่จะนึ่งนอนใจในด้านของการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นต่อไป

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยว พบว่า หากการท่องเที่ยวไทย

ซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยังทำทุกอย่างแบบเดิมๆ ต่อไปเรื่อยๆ หรือที่เราเรียกว่า Business as Usual นั้น คงไม่สามารถทำให้การท่องเที่ยวไทยเติบโตกว่าในอดีตได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในเชิงของจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือระยะเวลาที่พักอยู่ในเมืองไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่น่าจะรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ (กรมการท่องเที่ยว, 2553) ซึ่งนอกจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้รองรับการเติบโตระยะยาวแล้ว ประเทศไทยควรมุ่งเน้นอาศัยประโยชน์จากกระแสและแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวต่างๆ แทนที่จะทำแบบปรับทิศทาง ด้วยข้อได้เปรียบทางด้านแหล่งที่ตั้งที่ดี และสะดวกในการเชื่อมต่อกับภูมิภาค ทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่จะดึงดูดประโยชน์จากแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ในอนาคตได้หลายอย่าง เช่น แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในเอเชียแปซิฟิกกันเองมากขึ้น รวมไปถึงแนวโน้มความต้องการการท่องเที่ยวด้านกีฬา กอล์ฟ สุขภาพ และการท่องเที่ยวสำหรับผู้เกษียณแล้ว การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมผลงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สำหรับประเทศไทยแล้ว ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามความหลากหลายในแหล่งท่องเที่ยวทั่วทุกภูมิภาคและยังมีลักษณะความเป็นเอกลักษณ์จนเป็นที่รู้จักกันในนาม “สยามเมืองยิ้ม” ด้วยวัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยที่มีมิตรไมตรีและรอยยิ้มที่งดงาม ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย สำหรับการท่องเที่ยวใน

ประเทศไทยนั้นได้มีการแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) (วารินทร์ มัธยมบุรุษ, 2552)

ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมในด้านของศิลปวัฒนธรรมเทศกาลรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่นๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง (Nzama, Magi, & Ngocoho, 2005) ซึ่งนอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปอีกด้วย สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานานซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันได้มีการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือเป็นศิลปะการแสดงที่มีการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่งดงามและทรงคุณค่า บ่งบอกถึงอารยธรรม ภูมิปัญญา ความเชื่อ ความรู้สึก และวิถีชีวิตประจำวันของคนในชาติได้อย่างชัดเจน นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่ละภาคของประเทศไทยล้วนมีศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวกันทั้งสิ้น ในแต่ละภูมิภาคจะมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมเอกลักษณ์และประเพณีของแต่ละพื้นที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, 2554)

หากพิจารณาถึงประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical

Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism/ Village Tourism) และเป็นสิ่งที่เกิดได้ว่าการท่องเที่ยวใน 3 รูปแบบนี้ ประเทศไทยนั้นมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้ในเกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานหรือการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน (วรลักษณ์ จรรย์รักษ์ และคณะ, 2551)

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความพิเศษ ตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคมโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเพณีลากพระและประเพณีปล่อยเต่าของจังหวัดพังงา ประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดหนองคาย ซึ่งประเพณีเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงจังหวัดที่มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจติดอันดับต้นๆ ของประเทศไทยนั้น คงหนีไม่พ้นจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นเมืองชายแดนที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านคือ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากที่สุด จึงทำให้มีวัฒนธรรมและประเพณีที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมและประเพณีระหว่าง 2 ประเทศเข้าด้วยกัน อีกทั้งจังหวัดหนองคายยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง ได้แก่ ตลาดท่าเสด็จ วัดโพธิ์ชัย สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ศาลาแก้วกู่ เป็นต้น (เศกสรรค์ ยวงวิชัย และคณะ, 2550) นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแล้วยังมีกิจกรรมงานประเพณีที่สำคัญซึ่งมีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีของอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ได้แก่ งานนมัสการพระธาตุบังพวนเทศกาลมหาสงกรานต์อีสานหนองคาย ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา งานลอยเรือไฟบุชาพญานาค นอกจากเทศกาลงานประเพณีต่างๆ แล้วจังหวัดหนองคายยังมีอีกหลายสิ่งที่น่าสนใจที่ชวนให้น่าค้นหา ประสบการณ์ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้ในตลอดทั้งปีและความโดดเด่นของการมาเที่ยวที่จังหวัดหนองคายอีกประการคือ การที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเพียงครั้งเดียวแต่สามารถเที่ยวได้ถึงสองประเทศ

โดยส่วนใหญ่แล้วลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของตลาดคนไทย ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคเดียวกันมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง และนิยมเดินทางเป็นกลุ่มครอบครัวและหมู่คณะ ในลักษณะของการท่องเที่ยวพักผ่อนเยี่ยมญาติและทำบุญไหว้พระ โดยแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมคือ ตลาดการค้าชายแดนท่าเสด็จ ที่นักท่องเที่ยวคนไทยจะเดินทางมาช้อปปิ้งในช่วงครึ่งวันเช้า ทำให้การใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 31.08 สำหรับตลาดชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามามากที่สุดคือ ภูมิภาคยุโรป อาทิเช่น เยอรมนี สหราชอาณาจักร ที่นิยมเดินทางในลักษณะ Back Packer โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชนและร่วมงานประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลบั้งไฟพญานาค และใช้ด่านหนองคายเป็นทางผ่านออกไปท่องเที่ยวยังประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอินโดจีน ส่วนภูมิภาครองลงมาคือ เอเชีย ได้แก่ ลาว เวียดนาม ที่จะเดินทางเข้ามาทางด่านชายแดนเพื่อจับจ่ายซื้อของที่ตลาดท่าเสด็จก่อนจะเดินทางกลับภูมิลำเนาในวันเดียวกัน ดังนั้น จังหวัดหนองคายถือเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประเพณีอย่างชัดเจนโดยจากสถิติการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย

จากสถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายปี 2553 นักท่องเที่ยวชาวไทย 932,740 คนเพิ่มจากปี 2552 จำนวน 507,160 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 83.91 นักท่องเที่ยวต่างประเทศ 40,803 คน เพิ่มจากปี 2552 จำนวน 27,519 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 48.27 มีมูลค่า 3,059.94 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 103.59 ดังนั้นจังหวัดหนองคายจึงได้มีการกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวโดยเริ่มจากการพัฒนาแผนแม่บทเพื่อนำไปพัฒนาภาคการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากจังหวัดหนองคายมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เป็นเชิงวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัดและสร้างรายได้สู่ระบบเศรษฐกิจมากมาย (ภูมิ หมั่นพลศรี, 2554) โดยแผนแม่บทที่จัดทำขึ้นเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลักประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนามาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยว โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายให้เกิดประสิทธิภาพและก้าวสู่ระดับสากล โดยมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาที่สอดคล้องกัน โดยจะเน้นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมมาเพิ่มอัตลักษณ์ให้มีความโดดเด่นน่าสนใจมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยรวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดในการประชาสัมพันธ์จังหวัดให้เป็นที่รู้จักของกลุ่มนักท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกของชุมชนในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้มีความยั่งยืนและการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ถึงแม้จังหวัดหนองคายได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวยังคงจำกัด ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประกอบกับข้อจำกัดของหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่เกิดประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเนื่องจากขาดความร่วมมือของหน่วยงานในการสร้างแผนปฏิบัติการในการพัฒนาภาคการท่องเที่ยว ขาดความรับผิดชอบ (ภูมิ หมั่นพลศรี, 2554) ความรู้ความเข้าใจรวมถึงงบประมาณที่เพียงพอในการนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เต็มรูปแบบและมีระบบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการรองรับประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในปี 2558 อาจส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดหนองคายไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทางจังหวัดจึงมีแผนการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อให้การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวสามารถสร้างผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมให้แก่จังหวัดหนองคายและเป็นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายในการรองรับแนวโน้มการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นการปรับตัวและมีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้เป็นอย่างดีและเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์จากความเป็นเมืองชายแดนนี้ให้สามารถส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัด

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจังหวัดหนองคายนั้น มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ และสามารถสร้างผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมให้แก่จังหวัดหนองคายได้เป็นอย่างดีเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอันจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อีกทั้งเพื่อการรองรับสถานการณ์การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ทางจังหวัดหนองคายจึงควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติที่มี และพัฒนาให้มีความโดดเด่นขึ้น

จากปรากฏการณ์ข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย ด้วยการสังเคราะห์ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาพื้นที่ และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว และข้อมูลด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพื่อนำมาจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและผู้บริหารส่วนราชการระดับจังหวัดได้ทราบถึงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาพื้นที่และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อันเป็นข้อมูลสำหรับนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่สอดคล้องศักยภาพของพื้นที่และทำให้เกิดแบบอย่างตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อชุมชนจะได้นำไปปฏิบัติ ตามเพื่อรักษา และอนุรักษ์วัฒนธรรมต่างๆ ไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อนำเสนอแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย

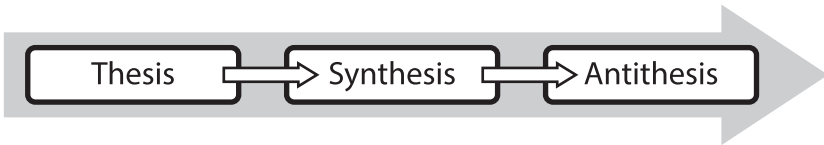
ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาจากเอกสาร และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย จำนวน 28 คน

วิธีการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Researcher)

สำหรับในส่วนที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Researcher) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาพื้นที่และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยวิธีการสังเคราะห์ (Content Analysis) เป็นเทคนิคการวิจัย (Research Technique) เพื่ออธิบายถึงเป้าหมาย (Objective) และจำนวนของเนื้อหา (Content) ของการสื่อสารที่เห็นได้เด่นชัดอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระบวนการในการตีความเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาแสดงได้ดังภาพที่ 1 (ดาริน คงสัจวิวัฒน์, 2547)

ภาพที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหา

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์เนื้อหา โดย Thesis หมายถึง ทฤษฎี หรือองค์ความรู้หลักที่ใช้เป็นฐานในการพิสูจน์ว่าภาคการท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างไร ต่อมา Synthesis คือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ วิเคราะห์ คิดและตีความจากข้อมูลภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย รวมไปถึงแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายนั้น Antithesis คือ ขั้นตอนการสรุปผลที่ได้ว่าขัดแย้งหรือสอดคล้องกับทฤษฎีการท่องเที่ยว หรือทฤษฎีความต้องการและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวโดยหลักสำคัญในการตีความ (Content Analysis) ได้แก่ การให้ความสำคัญกับความคิดรวบยอดที่สรุปออกมาว่ามีเนื้อหาที่สำคัญที่สุดจากประเด็นที่ปรากฏ ในการแยกประเด็น อาจจำแนกเป็นข้อๆ ตามเนื้อหา และการตีความตามความจริงที่คาดว่าจะมีนัยยะ หรือสื่อเค้าว่าจะเป็นอย่างไรให้เนื้อความไว้

เกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย

ข้อมูลในการวิจัยเอกสารทั้งหมดย่อมได้มาจากการศึกษาจากสื่อเอกสารในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยเหตุนี้ การคัดเลือกเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการวิจัยย่อมมีมาก อีกทั้งเอกสารบางชนิดยังมีความซับซ้อนของข้อมูล ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่สำคัญประกอบด้วย (Scott, 1990, หน้า 1-2)

1. ความจริง (Authenticity) คณะวิจัยจะคัดเลือกเอกสารที่เป็นเอกสารที่แท้จริง (Origin) ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การพิจารณาว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลแท้จริงหรือไม่ จะเกิดขึ้นจากการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนหรือหน่วยงานที่เขียนเอกสารว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร รวมถึงข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารนั้น สอดคล้องกับข้อมูลในบริบทอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาที่มีการเขียนเอกสารนั้นอย่างไร ฉะนั้นในการวิจัยนี้จะมีการคัดเลือกเอกสารแบบที่ให้ข้อมูลแท้จริงโดยเอกสารที่คัดเลือกมาได้แก่ สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยและจังหวัดหนองคาย การจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรวมถึงงานวิจัยที่ใช้ในการอ้างอิงผล

2. ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) คณะจะคัดเลือกเอกสารด้วยการพิจารณาว่าเอกสารนั้นจะต้องไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือน หรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ เอกสารจำพวกหนังสือพิมพ์หรือบทวิจารณ์ต่างๆ เพราะเป็นการเขียนข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองประกอบเข้าไปด้วย ข้อคิดเห็นเหล่านี้ หากผู้วิจัยมิได้สนใจศึกษา อาจจะมีอิทธิพลที่ทำให้ข้อมูลโดยภาพรวมเกิดการบิดเบือนไป ฉะนั้นในการวิจัยนี้จะมีการคัดเลือกเอกสารหรือบทความที่น่าเชื่อถือจากหน่วยงานและแหล่งเอกสารวิจัยต่างๆ ฉะนั้นในการวิจัยนี้จะมีการคัดเลือกเอกสารแบบที่ให้ข้อมูลแท้จริงโดยเอกสารที่คัดเลือกมา ได้แก่ สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยและจังหวัดหนองคาย การจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรวมถึงงานวิจัยที่ใช้ในการอ้างอิงผลที่จะต้องมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

3. การเป็นตัวแทน (Representativeness) ในการคัดเลือกเอกสาร ผู้วิจัยพิจารณาว่า เอกสารดังกล่าวมีความเป็นตัวแทนหรือไม่ ในที่นี้ การเป็นตัวแทน มีหลายระดับ ระดับแรก หมายถึง การที่เอกสารนั้นสามารถใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับที่แทนเอกสารประเภทเดียวกันได้หรือไม่ และระดับที่สองคือ ข้อมูลในเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากรได้ ตัวอย่างเช่น รายงานการวิจัยที่ได้มีการสุ่มตามวิธีวิทยาการวิจัย และใช้สถิติวิเคราะห์ที่ถูกต้อง ย่อมถือว่าข้อมูลหรือผลที่เสนอในงานวิจัยนั้นเป็นตัวแทนข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อได้ ฉะนั้นในการวิจัยนี้ได้มีการสุ่มตัวอย่างตามวิธีวิทยาการวิจัย โดยยึดข้อมูลจริงและใช้สถิติในการวิเคราะห์อย่างถูกต้อง

4. ความหมาย (Meaning) การคัดเลือกเอกสารที่มีความชัดเจนและสามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยจะตรวจสอบเอกสารในเบื้องต้น ด้วยการพิจารณาข้อมูลคร่าวๆ ว่า เอกสารที่นำมาพิจารณานั้น มีข้อมูลใดที่เป็นนัยสำคัญหรือจะสร้างความหมายให้กับการวิจัยหรือไม่ การตีความเอกสารบางประเภท จึงสามารถที่จะตีความทั้งในระดับที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งก็คือ การสรุปสาระสำคัญที่ปรากฏ อีกระดับหนึ่งคือการตีความข้อมูลที่เป็นนัยที่ซ่อนแฝงอยู่ การตีความนัยค่อนข้างจะทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ตีความ ฉะนั้น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารที่มีความชัดเจนและสามารถที่จะเข้าใจได้ง่ายเพื่อสะดวกในการนำมาตีความ

ส่วนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่มนี้ทางผู้วิจัยได้ไปสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย รวมถึงปัญหาและโอกาสในการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายกับหน่วยงานและห้างร้านต่างๆ ในจังหวัดหนองคาย รวมถึงนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนแม่บทที่สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย จำนวน 28 คน (ดวงนา มกรานุรักษ์, 2554) ประกอบด้วย ข้าราชการสมาคมส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด หอการค้าจังหวัด ภาครัฐกิจธุรกิจ นักท่องเที่ยว และนักวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหนึ่งในการวิจัย โดยที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างจัดกิจกรรมใช้วิธีผสมผสานแบบบูรณาการโดยบทสนทนากลุ่มจะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดแผนแม่บทที่ชัดเจนจนนำไปสู่การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (Integration) โดยการสังเกตพฤติกรรม จากการสนทนากลุ่ม การจดบันทึก นอกจากตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการวิจัยแล้ว สิ่งที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแล้วผู้วิจัยจะนำแบบบันทึกข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อมูลการสังเกต และการสนทนากลุ่มโดยการบันทึกข้อมูลนั้น ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจ

สอบความครบถ้วนของข้อมูล และสามารถจะเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ขาดหายไปได้ตลอดเวลา

2. เครื่องบันทึกเสียง ใช้ขณะบันทึกขณะจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตจากกลุ่มก่อน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลสามารถตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้บันทึกและข้อมูลซึ่งตกหล่นที่ไม่สามารถจดบันทึกขณะนั้นได้

3. กล้องถ่ายรูป โดยบันทึกภาพปรากฏการณ์ต่างๆ ในชุมชนทั้งบุคคลและสถานที่ ตลอดจนระหว่างการทำกิจกรรมสนทนากลุ่มเพื่อใช้ประกอบรายงานการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

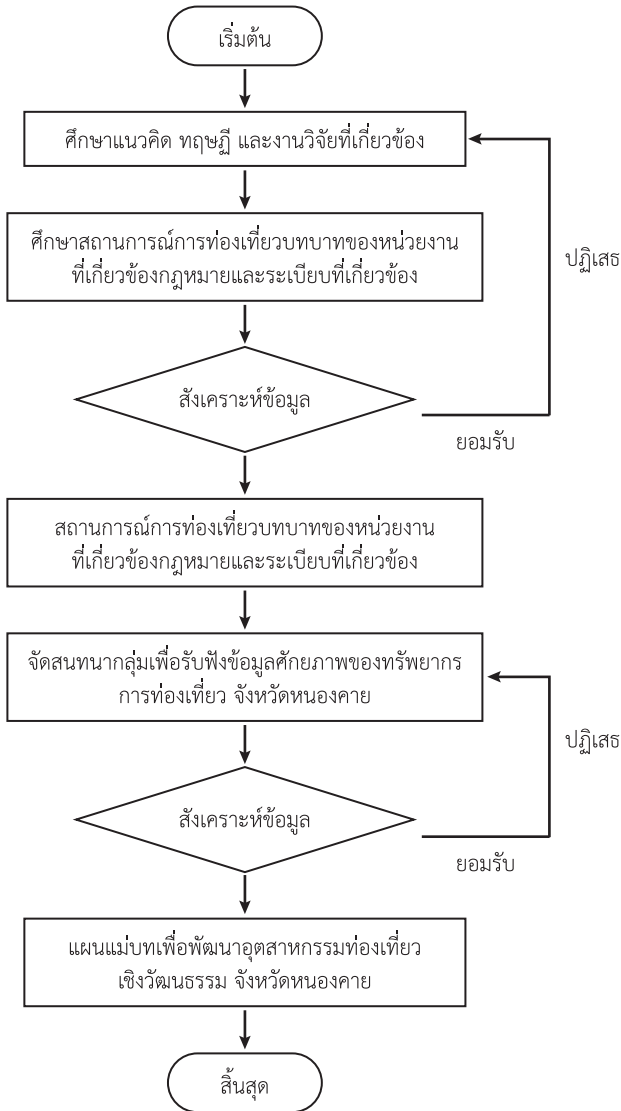
รวบรวมความคิดเห็นของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จดบันทึก และบันทึกภาพและเสียงโดยทีมงาน ในระหว่างการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์แบบองค์รวม ในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ของผลการศึกษาที่นำไปสู่การสรุปประเด็นที่เป็นตัวแปรสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในระดับสากลซึ่งผลการศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย ที่ได้นั้น จะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการท่องเที่ยวระดับสากลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายอย่างยิ่งย่น

จากการดำเนินการศึกษาทั้ง 2 ส่วน สามารถแสดงเป็นแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของการวิจัยได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 Flow chart แสดงขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัย

สรุปสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคายมีการขยายตัวของการท่องเที่ยวอย่างก้าวกระโดด จากเดิม นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาไทยเดือนละไม่ถึง 1 ล้านคน เป็นเดือนละกว่า 2 ล้านคน ในปัจจุบัน แม้แต่ในปี พ.ศ. 2556 ที่เศรษฐกิจโลกชะลอจนทำให้การส่งออกสินค้าไทยหดตัว แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติยังเข้ามาไทยเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สร้างรายได้ไม่ต่ำกว่า 10.8 % ของ GDP กล่าวได้ว่า ภาคการท่องเที่ยวช่วยประคับประคองเศรษฐกิจไทยให้ก้าวข้ามผ่านมรสุมมาได้ แต่ในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤติทางการเมือง ทำให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการบริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศลดลง ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวในระดับสูงทำให้ตัวเลขภาคการท่องเที่ยวหดตัวลง แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ภาคการท่องเที่ยวจะหดตัวลง เพราะสถานการณ์ทางการเมือง แต่การปรับตัวของภาคการท่องเที่ยวก็ยังสามารถกลับมาทรงตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากศักยภาพของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ ภาคการท่องเที่ยวจะฟื้นตัวหรือปรับตัวได้เร็วแค่ไหนขึ้นอยู่กับความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนนโยบายต่างๆ เพื่อกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้กลับมามีความคึกคักอีกครั้ง

เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวของไทยมีจุดเด่นในหลายๆ ด้าน เช่น การคมนาคมทางอากาศที่สะดวก โรงแรม รวมถึงสถานที่พักผ่อนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง ซึ่งในประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นใน ภาค ภาคเหนือ และภาคอีสาน มีความหลากหลายของการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งภาคอีสานเป็นอีกภาคที่มีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวที่น่าจับตามองในอนาคตโดยเฉพาะ จังหวัดหนองคายซึ่งเป็นอีกจังหวัดที่มีความหลากหลายทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจโดยเฉพาะทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดหนองคายนั้นก็คือ ประเพณีบุญบั้งไฟพญานาค ถือเป็นประเพณีที่ได้รับความนิยมของจังหวัดหนองคายและสร้างรายได้ให้แก่

จังหวัดจำนวนมหาศาล และประเด็นที่สำคัญจังหวัดหนองคายได้รับการสนับสนุนให้เป็นเมืองนำอยู่ เปิดประตูสู่อาเซียน ส่งผลให้หลายๆ หน่วยงานต้องมีการกำหนด ยุทธศาสตร์เพื่อยกระดับมาตรฐานให้จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพพร้อมในทุกๆ ด้านเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน

องค์ประกอบ และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคายเป็นอีกจังหวัดที่มีความโดดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ประเพณีที่น่าสนใจ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่างๆ จะไม่สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนไปได้หากขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ หรือ ส.ม.อ. กรมการท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทย เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะทำหน้าที่สนับสนุนภาคการท่องเที่ยวให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความโดดเด่นของการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย ก็ยังมีข้อจำกัดและโอกาสการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวของหน่วยงานต่างๆ เกิดขึ้น เนื่องจากจังหวัดหนองคายมีอุปสรรคในด้านบุคลากรของรัฐที่ขาดการประสานงานอย่างเป็นระบบ ความสามารถในการใช้ภาษา รวมถึงการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวทั้งในและประเทศใกล้เคียงให้เกิดการกระตุ้นด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ดังนั้น เหล่าภาครัฐ เอกชนรวมถึงประชาชนในจังหวัดหนองคาย จึงต้องมีความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบในเรื่องของนโยบายที่สามารถกระตุ้นในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและยั่งยืนในอนาคต

การสังเคราะห์กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย

การกำหนดกฎหมายและระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับสถานบริการการท่องเที่ยว ทั้งที่พักสถานบริการและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

และประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย สะดวกต่อการควบคุมดูแลไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ทำลายคุณค่าความงามของสถานที่ทั้งในเชิงภูมิสถาปัตยกรรมศิลปะและประวัติศาสตร์ซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดหนองคายในทัศนะของนักท่องเที่ยวรวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันกับเมืองท่องเที่ยวคู่แข่งอีกด้วย

การบริหารพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่กว้างมากกฎหมายและระเบียบต่างๆ ได้บัญญัติสาระไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแต่ก็ยังมีอีกหลายหน่วยงานอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการดำเนินการซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายมากมาย ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายมีมากมายรัฐจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลเพื่อสร้างมาตรฐานการประกอบอาชีพและป้องกันปัญหาที่จะเกิดแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ได้ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดหนองคาย จากกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายมีหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ จึงไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จได้โดยจังหวัดหนองคายเพียงลำพังหากแต่ต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นๆ ด้วย

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดในแต่ละอำเภอของจังหวัดหนองคาย

ในจังหวัดหนองคายประกอบไปด้วยทรัพยากรต่างๆ มากมายที่มีความน่าสนใจและโดดเด่นสามารถสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาเที่ยวชมของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดวาอาราม โบราณสถานที่เก่าแก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำตกวังมอก แก่งก้อนค้ำง จุดชมวิวต่างๆ เป็นต้น และการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ เช่น ถนนคนเดิน ฟาร์มจระเข้ตลาด เป็นต้น ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่จังหวัดหนองคายมีอยู่และถือว่าความได้เปรียบและโดดเด่นทางเอกลักษณ์เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ทำให้มีโอกาสนำมาพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสูง

นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จังหวัดหนองคาย มีสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีปัจจัยและองค์ประกอบ ในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ขาดนโยบายด้านการพัฒนา ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคายควรมีการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์

เพื่อพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น อันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีอัตลักษณ์เพิ่มขึ้นด้วยการประสานความร่วมมือของภาคีต่างๆ ในจังหวัดหนองคาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์

กลยุทธ์

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย และปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว
2. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดหนองคาย เพื่อการท่องเที่ยว
3. เสริมสร้างควมมีอัตลักษณ์ให้กับทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัด
4. เสริมสร้างความปลอดภัยตามมาตรฐานสากลให้กับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด
5. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ด้วยพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพิ่มขึ้น

2. พัฒนาและส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว

เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการตลาดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบต่างๆ มีกลยุทธ์ 4 ด้าน ดังนี้

กลยุทธ์

1. ออกแบบและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับสถานการณ์
2. สร้างอัตลักษณ์และสื่อความหมายของการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายให้ชัดเจนสำหรับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
3. เสริมสร้างการใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ
4. ส่งเสริมการตลาดผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์

3. พัฒนาเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีกลยุทธ์ 4 ด้าน ดังนี้

กลยุทธ์

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
2. ปรับโครงสร้างให้มีหน่วยงานรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง
3. เสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด
4. เสริมสร้างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานและการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

4. พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว

เพื่อพัฒนาทักษะและจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยว มีกลยุทธ์ 3 ด้าน ดังนี้

กลยุทธ์

1. พัฒนาทรัพยากรบุคคลของจังหวัดหนองคายให้มีความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในระดับสากล
2. สร้างระบบต่างๆ เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้ให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
3. ปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชนให้ร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ยั่งยืน

5. พัฒนามาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยว

เพื่อพัฒนามาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ให้บริการมีคุณธรรมและจริยธรรม ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน มีกลยุทธ์ 3 ด้าน ดังนี้

กลยุทธ์

1. พัฒนากลไกการบริการการท่องเที่ยวและจริยธรรมของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว
2. เสริมสร้างขีดความสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาระบบจูงใจนักท่องเที่ยว
3. เสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาคความโดดเด่นเชิงนิเวศด้านวัฒนธรรมของหนองคาย เมืองหนองคายนั้นเป็นเมืองที่มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น สะพานมิตรภาพ ไทยลาว บรรยากาศริมแม่น้ำโขง อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ของจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคายถือเป็นเมืองแห่งพญานาคที่มีชื่อเสียงที่เมื่อเอ่ยถึง นักท่องเที่ยวจะจินตนาการว่าเป็น เมืองบั้งไฟพญานาคหนึ่งเดียวในโลกที่ไม่สามารถมีใครทำได้ จุดเด่นของหนองคาย คือ บั้งไฟพญานาคซึ่งจะมีขึ้นทุกปีในวันออกพรรษา โดยนักท่องเที่ยวจะเนืองแน่นเพื่อเข้ามาสักการะและชมความงดงามของบั้งไฟพญานาค มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ขึ้นชื่อหลายๆ แห่ง เช่น หลวงพ่อพระใส เป็นพระพุทธรูปที่อันเชิญมาจากฝั่งลาว และสะพานมิตรภาพไทยลาวจังหวัดหนองคาย ก็ถือว่าเป็นสะพานแรกของประเทศไทย แล้วหนองคายก็เป็นหนึ่งเดียวในโลกด้วยที่ว่าอยู่ติดกับเมืองหลวงที่เดินทางสั้นๆ ก็จะถึงเมืองหลวงของประเทศลาวแล้ว นี่คือจุดเด่น รวมถึงวัฒนธรรมพื้นบ้าน อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีระบบนิเวศที่ยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์ ส่งผลให้จังหวัดหนองคายได้รับเลือกจากต่างชาติให้เป็นเมืองน่าอยู่ อันดับ 7 ของผู้สูงอายุที่จะเข้ามาพักผ่อนในจังหวัดหนองคาย ด้วยสถานที่ท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยในด้านการพักผ่อนและอากาศที่ดี ทำให้เป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ มีบรรยากาศริมโขงที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นแม่น้ำแห่งวัฒนธรรม วัฒวาราม เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย พบว่า การที่ยังไม่มีหน่วยงานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเป็นของตนเองนั้น ทำให้ไม่มีหน่วยงานที่ดูแลที่ชัดเจน ทำให้คนในชุมชนต้องช่วยกันในการสร้างภาพลักษณ์เพื่อเป็นการช่วยกันในการประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่งร่วมด้วย ในขณะที่ความต้องการให้ทางหน่วยงานราชการสนับสนุนเราให้ชัดเจนมากกว่านี้ มีงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการสนับสนุนสินค้าชุมชนให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้มีรายได้ มีอาชีพและการจัดแบ่งโซนเพื่อสร้างชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยวให้คั่นหูและมีความโดดเด่นดังตัวอย่างเช่น เชียงคาน ที่ขายได้ตลอดปีไม่ใช่ว่าขายได้เฉพาะหน้าฝนหรือว่าหน้าหนาวและในสังคมปัจจุบันที่โซเชียล

เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพื่อรองรับสถานการณ์ในปัจจุบันควรมีการเพิ่มจุดถ่ายรูปเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวรวมถึงพยายามสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดหนองคาย รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชน รักในพื้นที่บ้านเกิดตนเองเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชน แต่ถึงอย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก็ยังเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองหนองคายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของประเทศต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิ หมั่นพลศรี (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเมืองชายแดนกรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยศึกษารูปแบบการประชาสัมพันธ์ และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของอำเภอ เมืองจังหวัดหนองคายกับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย พบว่า อำเภอเมืองจังหวัดหนองคายมีความพร้อมทางการท่องเที่ยวที่สูง ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสามารถสรุปเป็นแนวทางเดียวกันได้ คือ หน่วยงานภาครัฐควร จะกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพและชัดเจน

ปัจจัย องค์ประกอบ และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายนั้น พบว่า จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความได้เปรียบในหลายๆ ด้าน เช่น ความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยว การลงทุน และการค้าระหว่างชายแดน แต่อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความได้เปรียบก็ย่อมแฝงไปด้วยข้อจำกัดมากมายโดยเฉพาะข้อจำกัดในเรื่องของการขาดบุคลากรและหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาช่วยเหลือหรือเข้ามามีบทบาทที่จะทำให้ความได้เปรียบด้านต่างๆ ของจังหวัดหนองคายพัฒนาไปจนถึงขีดสุด เนื่องจากจังหวัดหนองคายมีอาณาเขตติดกับประเทศลาว ดังนั้น ความจำเป็นในเรื่องของการใช้ภาษาเป็นอีกปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ รวมไปถึงขาดการประสานงาน ความร่วมมือการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นระบบในการเข้ามาแก้ปัญหาและจัดการระบบการบริการและการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในขณะที่มีโอกาสในการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามามีบทบาทก็มีสูงเช่นเดียวกัน

เนื่องจากความได้เปรียบทางการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นทางประวัติศาสตร์ ประเพณี เชิงนิเวศทำให้โอกาสการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวภายในจังหวัดไปสู่การท่องเที่ยวระดับอาเซียนสามารถทำได้โดยง่าย หากแต่ละหน่วยงานมีการประสานงานและวางแผนการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็สามารถผลักดันภาคการท่องเที่ยวให้ก้าวไปสู่ระดับสากลทัดเทียมจังหวัดอื่นได้ ด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของตัวจังหวัดหนองคายเองสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิ หมั่นพลศรี (2554) กล่าวว่า ลักษณะการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายในด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านตัวบุคคล และในส่วนของแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย พบว่า หนองคายมีความพร้อมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง เพราะฉะนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงควรเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดแม่น้ำโขงมากที่สุด เหมาะแก่การประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมของคนในพื้นที่ อีกทั้งจังหวัดหนองคายยังเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โบราณสถาน เมืองเก่าแก่ ประกอบกับที่พักโรงแรมที่สะอาดสบายและมีความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารโดยจากสถิติจังหวัดหนองคายเป็นเมืองน่าอยู่อันดับ 7 ของโลก โดยอาศัยตัวชี้วัด 12 ตัว เช่น ค่าครองชีพ วัฒนธรรม ความปลอดภัย กิจกรรมสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งหลายปีที่ผ่านมาจังหวัดหนองคายพยายามผลักดันและส่งเสริมเศรษฐกิจภายในจังหวัดให้มีความโดดเด่นโดยมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดในด้านต่างๆ ให้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญอีกเมืองของประเทศไทย โดยมีข้อเสนอในการกำหนดยุทธศาสตร์ของจังหวัด ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีการวางกลยุทธ์ในด้าน

ของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ สร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว รวมไปถึงการสร้างเอกลักษณ์ความโดดเด่นของทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

2. พัฒนาและส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาประชาสัมพันธ์เสริมสร้างระบบตลาดการท่องเที่ยวให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติหรือกลุ่มเป้าหมายที่ชื่นชอบความเป็นโบราณสถาน ความเก่าแก่ของโบราณวัตถุ หรือแม้แต่เอกลักษณ์ประเพณีที่นิยมปฏิบัติกันมา

3. พัฒนาเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายอย่างเต็มรูปแบบ

4. พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว โดยจังหวัดจะมีการปลูกจิตสำนึกการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรในจังหวัดและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในจังหวัดให้เกิดประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และมีการจัดการบุคลากรโดยมีการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นให้ภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดมีระบบการจัดการการท่องเที่ยวระดับสากล

5. พัฒนามาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยว โดยจังหวัดมีการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว และสร้างจริยธรรมในการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งการบริการนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเป็นอีกปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมชม และจัดให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการบริการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า จังหวัดหนองคายนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญมากมายทั้งในเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โบราณสถานต่างๆ เชิงนิเวศและเชิงนันทนาการ แต่สถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายยังขาดการบูรณาการไปจนถึงการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและสะดวกสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นไปยังการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของจังหวัดหนองคายรวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2. จากผลการศึกษาพบว่า ทางจังหวัดหนองคายยังขาดการสนับสนุนทางด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการของหน่วยงานขาดความร่วมมือของหน่วยงานในการเข้ามาจัดการบริหารการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ รวมไปถึงหน่วยงานต่างๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและสามารถแข่งขันกับจังหวัดอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดให้มีหน่วยงานหรือบุคคลเข้ามาควบคุมดูแลและประสานงานเรื่องการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยของการท่องเที่ยวการจากระบบการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ รวมไปถึงการนำเสนอภาคการท่องเที่ยวแต่ละแบบให้เป็นที่ดึงดูดใจของคนที่มาเที่ยวชม

3. จากผลการศึกษาพบว่า นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้ว ทางจังหวัดหนองคายยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงนันทนาการ และเพื่อเป็นการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น ทางจังหวัดควรมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นการผสมการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทเข้าด้วยกันโดยจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบเพื่อสร้างจุดเด่นในการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ ที่จังหวัดหนองคายมีและเพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอื่นๆ ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจุดเด่นในด้านแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย โดยจังหวัดหนองคายมีจุดเด่นด้านแผนยุทธศาสตร์ 5 ด้านด้วยกัน ประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาและส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวพัฒนาเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยวความต้องการ เพราะในแต่ละยุทธศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นจังหวัดหนองคายมีศักยภาพเพียงพอในการผลักดันภาคการท่องเที่ยวให้มีการพัฒนาไปจนถึงขีดสุดด้วยความพร้อมทางการท่องเที่ยว ทรัพยากร และความเป็นเมืองเปิด มีเขตแดนติดกับประเทศลาวทำให้ยุทธศาสตร์เหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาภาคการท่องเที่ยวได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ รวมถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่จะนำมาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อดึงดูดคนเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายในระยะเวลาที่นานขึ้น มิใช่เป็นแค่เมืองทางผ่านเท่านั้น

รายการอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2553). รายงานประจำปี 2552. วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2557, จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2554). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. วารสารนักบริหาร. 31(1).
- ดวงนภา มกรานุรักษ์. (2554). อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2554 -2564. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดาริน คงสัจวิวัฒน์. (2547). หลักการและเทคนิควิธีการเพื่อการประเมินผลนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ. พิษณุโลก: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- ภูมิ หมั่นพลศรี. (2554). การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเมืองชายแดนกรณีศึกษา: อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย. สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรลักษณ์ จรรย์รักษ์, ถิรวีรสส์ ประเทืองไพศรี, ดุจดฤติ คงสุวรรณ และภัทรีพันธุ์ พันธุ์. (2551). โครงการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ. (2552). การตลาดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริการและการท่องเที่ยวไทย*. 8(2).

ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2551). *ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สามลดา.

เศกสรรค์ ยงวณิชย์, สนิย์เลี้ยวเพ็ญวงศ์, นพดล ตั้งสกุล, ยุทธศาสตร์ ธิपालบุตร, ไกรเลิศ ทวีกุล, บดี ปุชยายนันท์ และคณะ. (2550). *การศึกษาศักยภาพพื้นที่เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชายแดน ไทย-ลาว กรณีศึกษา: จังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Nzama, A.T, Magi, L. M., & Ngcobo, N. R. (2005). *Workbook-I Tourism Workbook for Educators: 2004 Curriculum Statement (Unpublished Tourism Workshop Educational Materials)*. Centre for Recreation & Tourism, UZ. and Tourism KwaZulu-Natal, University of Zululand.

Scott, J. (1990). *A matter of record: Documentary sources in social research*. Bridge St, Cambridge: Polity press.